

Haalbaarheid van de ontwerp-GHP-code voor varkensbedrijven

Martien Bokma-Bakker en Daniëlle von de Loo, PV; Baukje Vlemmix, FNMMVM

In 1998 is door de Productschappen Vee, Vlees en Eieren een ontwerp-code "Goede Hygiënische Praktijken voor het exploiteren van varkenshouderijen 1998" (ontwerp-GHP-code) opgesteld. Voordat de code definitief kan worden gemaakt, wil de sector duidelijkheid over de haalbaarheid ervan voor bedrijven. Het Praktijkonderzoek Varkenshouderij heeft in opdracht van de PVE onderzocht in welke mate de praktijk op dit moment al voldoet aan de onderdelen van de ontwerp-code en een inschatting gemaakt van de haalbaarheid voor de verschillende typen bedrijven. Mede gezien de economische situatie in de sector is het advies om de ontwerp-code in fasen te introduceren.

De ontwerp-GHP-code bestaat uit diverse voorschriften voor insleeppreventie van besmettelijke ziekten en de gezondheidszorg op het bedrijf. Met behulp van een enquête is in de tweede helft van

1998 geïnventariseerd in welke mate de verschillende voorschriften van de ontwerp-code nu al in de praktijk worden toegepast. Van 112 bedrijven met varkens zijn gegevens verzameld en geanalyseerd.

Tabel 1: Percentage van de bedrijven waarop bepaalde sanitaire voorzieningen aanwezig zijn, samengevat per grootteklasse

Aantal bedrijven	Klein 19	Midden 42	Groot 51
3			
<i>bedrijfsopzet</i>			
- strikte scheiding schone weg-transportweg ¹	6	5	18
- hygiënesluis	100	98	100
- inrichting hygiënesluis:			
* schoon en vuil gedeelte	42	44	73
* douche	0	27	43
* opvang water (niet in stal)	58	60	67
* ruimtelijk gescheiden van varkens	100	88	96
- aparte aflevervoorziening	5	19	39
- verharde kadaverplaats (waterdicht)	40	40	40
- quarantainest ²	14	14	14
<i>materialen</i>			
- kadaverton	89	81	92
- transportkar kadavers	53	71	82
- gekoelde opslag destructiemateriaal ³	0	35	50
- hogedrukspuit	89	98	100

¹ inclusief goede locatie mestafzuigpunten, voersilo's, hygiënesluis et cetera

² gemiddelde van alle bedrijven met zeugen met aanvoer van fokgelten

³ van bedrijven met zeugen

De bedrijven zijn verdeeld over drie grootteklassen: klein (<100 zeugen en/of <500 vleesvarkens), middelgroot (100-200 zeugen en/of 500-2.500 vleesvarkens) en groot (>200 zeugen en/of >2.500 vleesvarkens). Er is een inschatting gemaakt van de kosten die gepaard kunnen gaan met introductie van de code. Hierbij is onderscheid gemaakt in kosten voor insleppreventie (maatregelen met betrekking tot de contactstructuur en de preventie van insleep van besmettelijke ziekten; sectorbelang) en kosten voor interne bedrijfsgezondheidszorg (de preventie van bedrijfsgebonden ziekten; individueel belang). De haalbaarheid is beoordeeld door de kosten te relateren aan de gemiddelde saldi van varkensbedrijven in de afgelopen zes jaren (1992 t/m 1997) en de saldi in 1998.

Inventarisatie

Op een belangrijk deel van de bedrijven waren in de onderzoeksperiode nog niet alle sanitaire voor-

zelingen aanwezig die in de ontwerp-code worden voorgeschreven (tabel 1). Deze voorzieningen zijn alle gericht op preventie van insleep van besmettelijke ziekten. Op 5-18% van de bedrijven was een strikte scheiding in schone weg en transportweg gerealiseerd. Vrijwel alle bedrijven beschikten over een hygiënesluis. Deze voldeed echter in veel gevallen niet aan alle gestelde eisen. De meeste bedrijven beschikten niet over een aparte aflevervoorziening. Het merendeel van de zeugenbedrijven met aanvoer van gelten beschikte niet over een aparte quarantainestal. Een gekoelde opslag voor klein destructiemateriaal was reeds op een deel van de middelgrote en grote bedrijven aanwezig.

Een belangrijk deel van de bedrijven voldeed in de onderzoeksperiode ook nog niet aan de voorschriften die betrekking hebben op de bedrijfsvoering (tabel 2).

De hygiënesluis werd op het merendeel van de bedrijven ook door de varkenshouder bij betreden

Tabel 2: Percentage van de bedrijven waarop bepaalde maatregelen (adequaat) worden uitgevoerd, samengevat per grootteklasse

Aantal bedrijven	Klein 19	Midden 42	Groot 51
<i>ad insleppreventie</i>			
- gebruik hygiënesluis door varkenshouder	74	83	80
- plan ongediertebestrijding	10	12	40
- reinigen rijroutes ¹	74	74	74
- reinigen/ontsmetten kadaverplaats	53/42 ²	43/40	51/51
- reinigen/ontsmetten aflevervoorzieningen	100/0	88/50	90/45
<i>ad interne gezondheidszorg</i>			
- opruimen omgeving stall ¹	84	84	84
- reinigen/ontsmetten ziekenboeg	80/47	76/71	62/50
- plan reinigen/ontsmetten ¹	1	1	1
- steriele naald bij aanprikken flacon ¹	13	13	13
- steriliseren injectiespuiten ¹	75	75	75
- ontsmetten gereedschap ¹	6	6	6
- reinigen/ontsmetten afdelingen	89/37	93/60	98/49
- nuchter afleveren slachtdieren	100	95	82

¹ gemiddelde van alle bedrijven uit de steekproef

² 47% van de bedrijven reinigt de kadaverplaats niet en 58% ontsmet de kadaverplaats niet

en verlaten van de stallen gebruikt. Het reinigen en ontsmetten van de kadaverplaats na gebruik werd op circa de helft van de bedrijven achterwege gelaten. Op veel bedrijven was ook ontsmetten na het reinigen van afdelingen en aflevervoorzieningen, evenals het ontsmetten van materialen en gereedschappen die van buitenaf het bedrijf opkomen, niet gebruikelijk. Schriftelijke plannen voor reinigen en ontsmetten en voor ongediertebestrijding ontbraken op vrijwel alle bedrijven.

Kosten en haalbaarheid

Veel bedrijven hebben al diverse investeringen in insleeppreventie en een verbeterde diergezondheidszorg gedaan (zie tabel 1 en 2). Bij berekening van de kosten die gepaard gaan met de ontwerp-code is uitgegaan van het meest extreme scenario: er is nog geen enkele voorziening op het bedrijf aanwezig, alles wordt via nieuwbouw en nieuwkoop gerealiseerd en de vereiste bed-ijsvoeringsmaatregelen moeten nog worden doorgevoerd. Op veel bedrijven zullen de investetingskosten, als men de gewenste voorzieningen binnen bestaande stallen of ruimten kan realiseren, (beduidend) lager kunnen liggen dan in het extre-

me scenario. De weergegeven kosteninschatting dient tegen deze achtergrond te worden geïnterpreteerd.

De totale jaarkosten lopen in het extreme scenario uiteen van circa f 20.000,- voor een klein vleesvarkensbedrijf tot circa f 65.000,- voor een groot gesloten bedrijf. De kosten voor de maatregelen met betrekking tot insleeppreventie bedragen daarvan circa f 13.000,- voor het kleine vleesvarkensbedrijf en circa f 25.000,- voor het grote gesloten bedrijf. Deze kosten zijn inclusief de kosten voor arbeid. De mate waarin arbeid als kostenpost wordt gezien hangt sterk af van de bedrijfssituatie. Wanneer "arbeid" buiten beschouwing wordt gelaten, lopen de jaarkosten in het extreme scenario uiteen van f 87,- tot f 225,- per gemiddeld aanwezige zeug en van f 7,- tot f 18,- per gemiddeld aanwezig vleesvarken. De kleinste bedrijven hebben de hoogste kosten. Gesloten bedrijven hebben relatief lagere kosten dan de opgetelde kosten van een apart vermeerderingsbedrijf en een apart vleesvarkensbedrijf met vergelijkbare aantallen dieren.

In tabel 3 zijn de ingeschatte jaarkosten voor insleeppreventie en interne gezondheidszorg, inclusief

Tabel 3: Ingeschatte jaarkosten ontwerp-GHP-code in vergelijking met de gemiddelde saldi in 1992-1997 (extreme scenario)

	jaarkosten per gemiddeld aanwezige zeug/vleesvarken				gem. saldo 1992 - 1997
	insleeppreventie		interne gezondheidszorg		
	incl. arbeid	excl. arbeid	incl. arbeid	excl. arbeid	
zeugen					f 677,-
* klein bedrijf*	f 261,-	f 174,-	f 149,-	f 51,-	
• groot bedrijf*	f 68,-	f 46,-	f 100,-	f 41,-	
vleesvarkens					f 118,-
• klein bedrijf*	f 27,-	f 15,-	f 13,-	f 3,-	
• groot bedrijf*	f 8,-	f 5,-	f 7,-	f 2,-	

* zeugen: klein bedrijf = 75 zeugen
groot bedrijf = 300 zeugen

vleesvarkens: klein bedrijf = 500 vleesvarkens
groot bedrijf = 2.500 vleesvarkens

en exclusief arbeid, uitgezet tegen de gemiddelde saldi in 1992-1997.

De ingeschatte kosten van de ontwerp-GHP-code slokken in het extreme scenario 10-50% van de saldi (zesjarig gemiddelde) op, afhankelijk van de bedrijfsgrootte. De saldi waren in 1998 beduidend lager dan het gemiddelde van 1992-1997: f 269,- per gemiddeld aanwezige zeug en f 37,- per gemiddeld aanwezig vleesvarken. De vooruitzichten voor de opbrengstprijzen en daarmee de saldi zijn eind 1999 nog steeds slecht. Er lijkt daarom op korte termijn weinig ruimte voor forse investeringen in de GHP-code. Dit geldt in het bijzonder voor kleine bedrijven. Echter ook grotere bedrijven, die nog veel voorzieningen moeten aanbrengen, hebben weinig mogelijkheden voor grote investeringen.

Conclusies en aanbevelingen

Een belangrijk deel van de bedrijven beschikte in de onderzoeksperiode nog niet over alle voorzieningen en voldeed nog niet aan alle bedrijfsvoeringsmaatregelen die in de ontwerp-GHP-code (versie 10-2-'98) zijn opgenomen. De extreem lage saldi van dit moment pleiten, in combinatie met de ingeschatte kosten, voor een gefaseerde invoer van de voorschriften uit de ontwerp-GHP-code. De gewenste toekomstige situatie, zoals neergelegd in de ontwerp-GHP-code, kan dan in tussenstappen worden gerealiseerd. Daarbij verdient het overweging om ondersteuning zoals subsidie in te zetten, mede gezien het sectorbelang van een stringente diergezondheidszorg. Vanwege de kostenefficiëntie moet het voorschrijven van een quarantainestel voor aanvoer van fokdieren opnieuw bekeken worden. ■

